

Ny biståndspolitik för Liberalerna

RAPPORT FRÅN DEN UTRIKESPOLITISKA
FÖRNYELSEGRUPPEN

BEHANDLAS AV
LIBERALERNAS
LANDSMÖTE
17-19 NOVEMBER 2017

Liberalerna

Innehåll

Ny biståndspolitik för Liberalerna	1
Om denna rapport	1
1. Svensk biståndshistoria	2
2. Ny kontext i det internationella biståndet	3
3. Demokrati och mänskliga rättigheter	4
4. Feministiskt bistånd.....	5
5. Utbildning.....	6
6. Svenskt utvecklingsbistånds geografiska prioriteringar	6
7. En-procent-målet	7
8. Svenska myndigheter	8
9. Samstämmighet	8
10. Sammanfattning: Liberalernas nya biståndspolitik	9
Bilaga 1. Utdrag ur Liberalernas nuvarande partiprogram i förhållande till biståndspolitiken	11

MOTIONER TILL LANDSMÖTET

Denna rapport innehåller förslag som behandlas på Liberalernas landsmöte i november 2017. Inför landsmötet gäller motionsrätten de **förslag som tas upp i de numrerade punktlisorna**.

Många rapporter innehåller dessutom en fördjupande text med fakta och argumentation kring förslagen, men detta ska betraktas som bakgrundstext och är inte föremål för landsmötets beslut. Om landsmötet ändrar förslagen kommer följdändringar i bakgrundstexten att ske.

Om denna rapport

Internationalism och värnandet om alla människors livschanser är centrala delar i Liberalernas ideologi och historia, från frisinnets engagemang för fattiga i Afrika och Asien, till stödet till befrielsekamper i Södra Afrika, till kampen för Östeuropas frihet, till vårt fortsatta engagemang för kvinnors frigörelse och lika rättigheter i alla områden. Vår socialliberalism gör att vi ständigt frågar oss vad vi kan göra för andra människor. Att det finns ett enprocent-mål för svenskt bistånd är liberalernas förtjänst. Att demokratibiståndet blivit så framträdande i Svenskt bistånd är liberalernas förtjänst.

Vårt engagemang för situationen i andra länder fortsätter, men värden har förändrats och vi har viktiga lärdomar att dra från över ett halvt sekel av svenskt utvecklingsbistånd. De tre viktigaste lärdomarna är att:

- Frihet ett värde i sig själv, och inte ett medel. Vi erfar likväl idag att god samhällsstyrning är en förutsättning för välstånd och välfärd. Demokratin ska vara det högsta målet för svenskt bistånd.
- Lika rättigheter för kvinnor och män är centralt för Liberalerna. I Sverige har vi inte uppnått full jämställdhet, men vi har viktiga lärdomar att dela med oss av. Sveriges bistånd har en unik roll att spela i världen genom att hävda jämställdhetsperspektiv i allt vi gör och att prioritera insatser som förbättrar kvinnors utsatta situation.
- Humanitärt bistånd är det enda bistånd som är omistligt. Det handlar om att rädda liv och att stoppa lidande. Även om utvecklingsbiståndet syftar till att undvika katastrofer, som ofta försakas av krig och politiska beslut, så kan svensk biståndspolitik inte offra dagens nödlidande för att förebygga framtida lidande.

Dessa huvudprinciper bör omsättas i en praktisk biståndspolitik och i en kontext av svenska biståndsmyndigheter. Denna rapport utvecklar förslag på en ny Liberal biståndspolitik.

Rapporten har skrivits av Martin Ängeby och Hedwig Kastenholm i samarbete med Birgitta Ohlsson och medlemmarna av Liberalernas utrikespolitiska förnyelsegrupp.

1. Svensk biståndshistoria

Svensk biståndspolitik utformades på 60-, 70- och 80-talen, och grunden i politiken är oförändrad, både i ansats och organisering. Biståndspolitikens grundar sig i FN-systemets urkunder och avkolonialiseringen av Afrika och Asien. I biståndspolitikens är det fortfarande staten som är suverän, och inte de individer som utkräver ansvar av staten. Fram till murens fall var biståndspolitikens apolitisk och präglad av planekonomiskt tänkande. Sverige gjorde ingen skillnad på fria och ofria länder. Tvärt om så tedde det sig praktiskt att samarbeta med totalitära politiska system, där staten ensamt tog sig hela ansvaret för utveckling. Till statens utvecklingsambitioner kunde svenskt bistånd kopplas.

I ljuset av andra länders totala armod och underutveckling fanns det också i den svenska befolkningen en stor biståndsvilja. Svenska civilsamhällesorganisationer, och i synnerhet kyrkorna, bedrev ett aktivt volontärbete i utvecklingsländer långt före det andra världskriget. Under 1970-talen stod internationell solidaritet högt på den politiska agendan, allra främst med anti-imperialistiska revolutionärer i länder som Vietnam, Kuba och Nicaragua. Det svenska stödet för kampen mot apartheidregimen i Sydafrika väckte ett brett engagemang tills landet befriades från vitt minoritetsstyre.

Biståndet bidrog inte till demokrati, men den demokratiska vågen efter murens fall bidrog till upprättandet av demokratibistånd. Det antogs att världens länder nu definitivt hade kommit över ett utvecklingshinder och att de nu med god vilja skulle, långsamt eller snabbare, bygga upp en fungerande demokratiskt styrd statsapparat med ambitioner till utveckling och demokrati. Demokratibiståndet handlade i förstone om samarbete för utveckling av statsförvaltningen. En liten del av demokratibiståndet var direkt riktat mot den politiska processen: partierna, pluralismen, medierna och ansvarsutkrävandet.

Under 1990-talet var det tydligt att socialistiskt organiserad ekonomi var på väg mot kollaps. Internationella finansieringsorganisationer som IMF och Världsbanken fick hård kritik för att man krävde så kallade strukturreformer. Många utvecklingsländer hade gjort stora åtaganden för utveckling av välfärden, utan att samtidigt utveckla landets ekonomiska kapacitet att möta åtaganden. Strukturreformerna innebar avreglering av marknader, instiftandet av ekonomiska friheter och budgetanpassning. Kina övergav den ekonomiska delen av kommunismen på 80-talet.

När ekonomiska friheter och marknadsekonomi införts lät inte utvecklingen vänta på sig. Länder som fått bistånd på 60- och 70-talen är idag lika rika som Sverige. Länder i Afrika som kastade av sig det socialistiska oket på 90-talet har idag god tillväxt. Kina har transformerats till världens starkaste ekonomi.

Idag lever en majoritet av jordens fattiga människor i medelinkomstländer. Bistånd blir i det sammanhanget inte en transferering av välstånd från ett rikt land till ett fattigt land, utan gemensamma ansträngningar för att ett medelinkomstland ska klara av sina åtaganden gentemot den egna befolkningen, alternativt att biståndet kompenserar för den inkompetenta statens tillkortakommanden, där korrupcion och ineffektivitet spelar en stor roll.

Väpnade konflikter, diktatur, korrupcion och vanstyre, är huvudskälen till att vissa länder fortsatt är generellt fattiga. De väpnade konflikterna slår sönder alla möjligheter till fungerande myndighetsutövning och ekonomisk tillväxt. Konflikt ska förebyggas, och reformer ska skapa välstånd. I situationer där läget är desperat finns det dessvärre inte något alternativ till ett solidariskt humanitärt bistånd.

Alliansregeringen 2006-2014 startade en betydande reformprocess i Svenskt bistånd. Från att premiera god vilja övergick biståndet till att fokusera på resultat. Liberala principer tog plats i biståndet, och frihet från förtryck blev ett tydligare mål. För första gången introducerades en övergripande styrningsmodell för biståndet, den biståndspolitiska plattformen med vidhängda styrdokument. Denna rensade inte upp helt i den stora floran av olika ambitioner, men angreppssättet blev systematiskt.

2. Ny kontext i det internationella biståndet

Humanitärt bistånd har som mål att rädda liv, lindra nöd och upprätta värdighet för människor som drabbas i olika katastrofsituationer. Större stödsatser planeras för ett år i taget, men vid en plötslig katastrof kan utbetalning av stöd ske inom 24 timmar. Inför 2017 har Sida identifierat 16 större humanitära kriser med över 128 miljoner människor i behov av humanitärt stöd. Svenskt bistånd ska i förstone se till att de som är i akut behov av hjälp också ska få det.

Utvecklingssamarbete handlar om att stödja långsiktig fattigdomsbekämpning, demokratiprocesser och förebyggande av konflikter. Insatserna bygger på fleråriga strategier som beslutas av Sveriges regering. Det finns tre övergripande internationella överenskommelser som svenskt utvecklingsbistånd måste förhålla sig till i detta.

Den första handlar om utvecklingens finansiering. Tre internationella toppmöten har hållits för att slå fast hur ländernas utveckling ska finansieras (Monterey 2002, Doha 2008 och Addis Abeba 2015). The Addis Ababa Action Agenda, som antagits av FN:s generalförsamling, slår fast att den huvudsakliga utvecklingsfinansieringen skall komma från utvecklingsländerna själva, som genom reformer och skatteindrivning skall vara huvudansvariga i att bekämpa fattigdomen. Detta är ett genombrott i det internationella biståndet. Svenskt bistånd bör i fortsättningen inrikta sig på att bistå regeringar i deras nödvändiga reformarbete. Biståndets uppgift är hädanefter inte att kompensera för regeringarnas tillkortakommanden, men att tillse att de åtgärdas. Liberalernas partiprogram slår redan idag fast för biståndet att ”det långsiktiga målet ska vara att utvecklingen i världen leder till att biståndet inte längre behövs och därmed kan avvecklas”. Addis Abeba Action Agenda för utvecklingsfinansiering ligger helt i linje med Liberalernas syn på bistånd och bör vara en ledande princip för svenskt bistånd.

Addis Ababa Action Agenda innehåller också starka ambitioner att förhindra de multinationella företagens skatteflykt från fattiga länder. Liberalerna vill se ett verksamt arbete mot skatteflykt. Liberalerna stödjer det arbete som drivs inom OECD för att skapa regler för internationellt verksamma företag. Ryssland och flera andra länder förespråkar att ett FN-organ ska etableras för att arbeta med skattefrågor. Liberalerna tycker inte att detta är ett bra förslag.

Den andra viktiga internationella överenskommelsen för biståndet att förhålla sig till är FN:s utvecklingsmål (Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development, den s k Agenda 2030), som antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Dokumentet sätter upp 17 utvecklingsmål för hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling som medlemsländerna förbinder sig att verka för. Utvecklingsmålen gäller alla länder, inklusive Sverige, och handlar därför inte i huvudsak om bistånd. Utvecklingsmålen möjliggör ansvarsutkrävande. Staterna har förbundit sig att verka för målen. En utvecklingsagenda som beslutats av FN är viktig, men kan inte vara ensamt vägledande för svenskt utvecklingsarbete, i Sverige eller internationellt. Många av FN:s medlemsländer delar inte Sveriges syn på demokrati och mänskliga rättigheter. Många av FN:s medlemsländer representeras av regeringar som inte är valda i demokratiska val, och som därför inte är legitima representanter för folkets vilja. I Sveriges mening är FN:s universella deklaration för de mänskliga rättigheterna grunden i att upprätta människovärdet i en global kontext. Kopplingen mellan utvecklingsmålen (agenda 2030) och de grundläggande mänskliga rättigheterna är svag. Därför måste svenskt utvecklingssamarbete vara bredare än agenda 2030. Framsteg tarvar frihet.

Liberalerna var kritiska även till Agenda 2030:s föregångare, de så kallade millenniemålen, eftersom demokratin lyste med sin frånvaro. För Liberalerna ska demokrati vara det övergripande målet för utvecklingsbiståndet. Därför ska bistånd till demokratiserande krafter, institutionsbyggande, korruptionsbekämpning och rättsstatliga strukturer samt jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter prioriteras. Agenda 2030 erbjuder en enskilt viktig möjlighet för svenskt bistånd, i förhållande till målet om kvinnors fulla delaktighet på alla områden (mål 5 i agenda 2030). Här bör Sverige ha som ambition att vara världsledande.

Parisavtalet är den tredje viktiga internationella överenskommelsen som biståndet har att förhålla sig till. I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal som binder alla länder och ska börja gälla senast år 2020. Den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska jobba för att den ska stanna vid 1,5 grader. Parisavtalet handlar inte i huvudsak om bistånd, men det slår fast att fattiga länder ska få hjälp med att begränsa sina utsläpp och anpassa sina samhällen till ett förändrat klimat, ett stöd som kan bestå av finansiering, tekniköverföring eller kapacitetsutbyggnad. Sverige är världsledande på miljöområdet, vad gäller både lagstiftning och teknik. Reformstöd inom miljöområdet ska vara en del av svenskt bistånd. Stödet ska vara resultatorienterat.

Svenskt bistånd ska förhålla sig till internationella överenskommelser. Detta betyder inte att Sverige ska ge villkorslöst stöd till de internationella organisationerna, som till exempel FN:s olika organ. FN-organen är ibland ineffektiva och brister i insyn. Sverige ska ställa höga krav på alla organisationer som handskas med svenska biståndsmedel.

3. Demokrati och mänskliga rättigheter

Det svenska biståndet uppgick 2016 till 43,4 miljarder kronor. Statsbudgetens utgiftsområde 7 ”internationellt bistånd” låg på 32,35 miljarder. Av dessa sorteras drygt 5 miljarder kronor som stöd till offentlig förvaltning, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. För liberalerna är demokrati en förutsättning för utveckling, men demokratistödet är underfinansierat. Mindre än en miljard går till särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter.

Det är inte bara resurstilldelningen som är skev. En betydande del av demokratibiståndet riktas till statsapparaten, samma statsapparat som aktivt motsätter sig demokratisering. I vissa fall går bistånd direkt till en stat av dålig vandel. I andra fall finansierar Sida regeringars eget reformarbete genom FN:s utvecklingsorgan. FN består av sina medlemsstater, som i många fall inte är demokratiska. UNDP som har flera projekt med SIDA om reformbistånd samarbetar exempelvis alltid med regeringen i de länder där de verkar – och de har utfört projekt i samarbete med regimer i flera odemokratiska stater med svensk finansiering.

Mer fokuserat demokratibistånd utförs av demokratiska aktörer med ett tydligt demokratimandat. Exempelvis det som görs genom OSSE:s demokratienhet ODIHR, Internationella IDEA, Community of Democracies, MR-försvare, politiska partier samt European Endowment for Democracy. Sverige måste sluta att slentrianmässigt stödja FN-projekt inom demokratibiståndet då FN som organisation inte har ett tydligt demokratifokus på grund av sina medlemsstater.

FAKTARUTA

OSSE/ODIHR. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) har ett särskilt kontor för demokrati och mänskliga rättigheter. OSSE-samarbetet är unikt i det att de civila och politiska rättigheterna står i centrum. Det är också ett få ramverk där engagemang med Ryssland fortfarande fungerar. Liberalerna bör verka för att OSSE:s arbete med demokrati och mänskliga rättigheter finansiellt och politiskt stöd för att kunna försätta verka.

Internationella IDEA. Det internationella institutet för demokrati och fria val är en internationell traktatsorganisation som tillskapades i början av nittiotalet efter en liberalt initierad flerpartimotion i Sveriges riksdag. IDEA, med högkvarter i Stockholm, är den enda internationella organisationen med demokrati som uttalat mål. Liberalerna bör verka för att IDEA är välfinansierat och välfungerande.

European Endowment for Democracy. Den Europeiska demokratifonden tillskapades på svensk-polskt initiativ under alliansregeringen. Fonden ger omfattande stöd till demokratiaktivister i EU:s grannskap. Liberalerna bör verka för att fonden är välfinansierad och att den får ett bredare geografiskt mandat.

MR-försvarare. Det finns många civilsamhällesorganisationer som arbetar för att minska fattigdom. Det finns färre som verkar för frihet. Friheten är en förutsättning för utveckling och välbefinnande. Därför ska svenskt bistånd ge stora anslag till organisationer som arbetar med civila och politiska rättigheter, till exempel Amnesty, Civil Rights Defenders och Human Rights Watch. Utan MR-organisationernas skickliga kartläggningsarbete har den svenska regeringen stora svårigheter att få insikt i situationen för mänskliga rättigheter, och att artikulera krav i internationella samtal. Att delta i fria val är en mänsklig rättighet. Stöd till rörelser för inhemsk valövervakning ska prioriteras.

Stiftelser för partibistånd. När valdagen kommer kan du inte rösta på en civilsamhällesorganisation. Demokratin förutsätter ett pluralistiskt partiväsende med väl fungerande politiska partier. Reformen för utveckling och välbefinnande beslutas av politiska partier i valda församlingar. De svenska riksdagspartiernas biståndsorganisationer spelar en viktig roll i att utveckla stabila och policydrivna politiska alternativ.

Bistånd för fattigdomsbekämpning ska gagna de som lever i fattigdom. Bistånd för fred ska verka där ofred råder. Bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter måste på samma sätt nå fram till de som är mest förtryckta. Demokratibiståndet måste fokusera på samhällen som är ofria. Demokratibiståndet måste rikta sig till de krafter som vill införa demokrati.

FRIA VAL OCH RÄTTSTATENS PRINCIPER

Fria val är den enda garanten för demokrati. Fria val ska vara en prioritet för den svenska biståndsinsatsen. Endast på så sätt kan medborgarna själva i ett land påverka sin egen situation. Demokratisk representation uppnås inte av att svenska biståndsorganisationer kanalisera synpunkter från utsatta grupper i andra länder, utan av att dessa utsatta grupper själva kan välja sina politiska företrädare. Svenskt bistånd ska syfta till att uppnå och upprätthålla fria val i alla länder, och se till att en kraftfull valövervakning sker i de länder där fria val inte finns. Genom valövervakning kan medborgarna uppmärksammas på att deras röster inte räknats ordentligt och att deras mänskliga rättighet, artikel 21, att fritt välja sina företrädare inte uppfylls.

Att upprätta rättsstatens principer ska vara målet i alla insatser som Sverige gör inom demokratibiståndet. Detta innebär inte bara arbete mot korruption, vilket är ett stort hinder mot utveckling, utan att staten på ett rättssäkert sätt är ansvarigt gentemot medborgarna och tvärtom. I en stat där rättsstatens principer upprätthålls kan de egna medborgarna själva påverka sin situation genom att utkräva ansvar från staten. Välfungerande stater behöver inte utvecklingsbistånd, och endast i undantagsfall humanitärt bistånd i händelse av katastrof. Målet för liberaler är och ska vara att biståndet inte längre ska behövas, och det kan endast uppnås när medborgarna själva i ett land kan utkräva ansvar av staten.

4. Feministiskt bistånd

I humanitära insatser är tillgång till sexuella och reproduktiva rättigheter, såsom preventivmedel och abort, i stort sett aldrig inkluderat. Kvinnor som utsatts för sexuellt våld, brist på preventivmedel eller radikalt förändrade levnadsförhållanden ges inte möjlighet att avsluta oönskade graviditeter. Sverige bör se detta som en självklar del av humanitärt bistånd, liksom annan medicinsk vård som inte kan anstå, och snarast möjliggöra kvinnors rätt till självbestämmande i de insatser man bidrar till. Det humanitära biståndet bör också redovisas uppdelat på män och kvinnor, så att man får en tydlig bild av om det är hela eller halva befolkningen som får stöd och kan justera insatserna därefter. Det finns redan krav på könsuppdelad statistik, men redovisningen av effekter på jämställdhet måste bli tydligare.

Kvinnors rättigheter betraktas alltför ofta som förhandlingsbara, något man kan ta itu med när resten av landets problem lösts. Detta är dock en helt felaktig, för att inte tala om omoralisk,

slutsats som Sverige aldrig ska stödja med bistånd. Har situationen i landet förbättrats, men halva befolkningen fortfarande lever under förtryck måste insatsen ses som misslyckad. Likaledes; vad för resultat har man uppnått om det offentliga våldet minskar i ett land, men kvinnor utsätts för våld privat? Sverige måste tydligt deklarerat för samtliga biståndspartners att kvinnor är människor och att program som inte syftar till att hjälpa hela befolkningen är oacceptabla. Det betyder inte att alla program ska rikta sig specifikt till kvinnor, men då de utgör halva världens befolkning innebär det att samtliga program ska sträva till förbättring av kvinnors situation. Unicef beräknar att 700 miljoner av världens kvinnor giftes bort när de var barn. Av dem var ungefär 250 miljoner yngre än 15 år. En viktig feministisk uppgift är att verka för att fler länder sätter en åldersgräns för äktenskap och arbetar mer aktivt för att existerande lagar implementeras. Ett sätt att påverka är att villkora svenskt bistånd utifrån reformvillighet till länder där barnäktenskap är vanligt. Ingen ska behöva bli mamma under sin egen barndom.

Agenda 2030 erbjuder en enskilt viktig möjlighet för svenskt bistånd, i förhållande till målet om kvinnors fulla delaktighet på alla områden (mål 5 i agenda 2030). Här bör Sverige ha som ambition att vara världsledande.

5. Utbildning

Ingen människa ska vara fången i de villkor han eller hon föddes in i. Utbildning är en förutsättning för ett demokratiskt medborgarskap och människors möjlighet att påverka de egna livschanserna och samhällets utveckling. Demokratins och det öppna samhällets fortlevnad kräver också bildade medborgare. Därför ska satsningar på utbildning vara en bärande del i den Liberala biståndspolitiken. Främjandet av utbildning är i förstone statens ansvar och resurser för utbildningssektorn ska mobiliseras nationellt. ”En god utbildning för alla” är också ett av FN:s globala utvecklingsmål (mål 4). Biståndet ska verka för reformer inom utbildningssektorn. Flickors skolgång är avgörande för att öka jämställdheten i världen och möjliggöra en global demokratisering. Rätten till utbildning är en mänsklig – inte manlig – rättighet. Det är mer förödande att hindra flickor än pojkar från att utbilda sig och arbeta, eftersom barnäktenskap och graviditet är oåterkalleliga livshändelser som påverkar även nästa generation. Att utrota kvinnlig analfabetism är därför en oslagbar investering för utveckling och tillväxt. Biståndet ska också direkt kunna främja utbildning inom områden som är vitala för att uppnå demokrati och jämställdhet. Exempelvis, vad gäller högre utbildning, så är satsningar på utbildning inom sexuell och reproduktiv hälsa nödvändiga, liksom utbildningar för att säkra den nödvändiga kapaciteten för att upprätthålla rättsstatens principer.

6. Svenskt utvecklingsbistånds geografiska prioriteringar

Det humanitära biståndet ska vara betydande och riktas till de platser där människor lider nöd. Flyktingläger och asyl är en viktig del av det humanitära åtagandet. Att leva i läger är inte långsiktigt hållbart, ett läger ska inte vara en slutstation utan ett steg på vägen för ett nytt liv i ett nytt samhälle. I grannländer till konflikthärdar är flyktingmottagandet mycket stort och resurserna och viljan att integrera flyktingarna i det nya landet är ofta begränsade. Det finns flyktingar som levt i läger, utan möjlighet till permanent bosättning, i generationer. Flyktingskapet går i arv. Det är angeläget att Sverige bidrar till en permanent bosättning av flyktingar som inte kommer att kunna återvända. Läger måste tömmas och människor måste tillåtas att slå rot, i de länder de redan befinner sig i eller i andra länder som erbjuder asyl

En majoritet av människor som lever i fattigdom bor i medelinkomstländer. Sveriges bistånd bör anpassas efter detta och ge stöd till övergripande reformer som minskar fattigdomen. I länder där demokratin och rättsstaten är på plats, och som har anammat marknadsekonomiska principer och ekonomiska friheter, så är tillväxten i regel så god att staten själv har råd att bekämpa armod. Svenskt stöd kan här vara katalytiskt. Men det är främst i länder som inte förmår att genomföra nödvändiga reformer som stöd behövs. Biståndet ska dock formas enligt principen att det är den egna staten och den folkvalda eller diktatoriska regimen som har det yttersta ansvaret för de egna medborgarnas livssituation.

Bistånd ger vi inte för att främja svenska utrikespolitiska intressen. Men där det finns utrikespolitiska relationer av vikt och utbyte mellan länderna på andra sätt är ömsesidigt främjande så finns det större möjlighet för biståndet att fungera. Länderna närmast EU är också våra viktigaste handelspartners, och de är våra partners i att skapa säkerhet. Därför bör liberalerna verka för ett långsiktigt utvecklingsamarbete som i första hand riktar sig till länder som har gemensamt närområde med Sverige. Med detta avses i förstone Östra Europa, Nordafrika och Mellanöstern.

Länder som vi kan ha ett viktigt partnerskap med ligger inte enbart i vår geografiska närhet. När vi verkar för fred och internationellt samarbete ska vi kunna agera för utveckling även i Afrika, Latinamerika och Asien. Då ska vi välja samarbete med länder som som spelar en viktig roll för utvecklingen i respektive region.

7. En-procent-målet

Det råder näst intill enhällighet om att Sveriges bistånd ska uppgå till en procent av BNP. Däremot råder det ingen samsyn om vad som ska räknas som bistånd. När regeringen rapporterar huruvida biståndsmålet nås så används en definition från OECDs biståndskommitté DAC. Denna definition av bistånd stämmer inte överens med allmänhetens uppfattning om vad som är bistånd. OECD/DAC räknar flyktingmottagning i Sverige, under det första året för den asylsökande i Sverige, som en del av biståndet. Detta betyder att den verkliga biståndsbudgeten minskar i takt med att flyktingströmmarna till Sverige ökar. Målet för svenskt bistånd är att bekämpa förtryck, fattigdom och krig. Det är just krig och förtryck som driver människor på flykt. När pengar dras från biståndet leder detta därför till att flyktingströmmarna på sikt ökar ytterligare. Sverige bör verka för att OECD/DAC:s definition av vad som är bistånd blir snävare.

Enprocentmålet, och de oberäknliga kostnaderna för flyktingmottagning, betyder också att de ekonomiska förutsättningarna för bistånd inte är stabila. Vissa år är resurstilldelningen större än beräknad, andra år mindre. När anslagen blir mindre än beräknat drabbas planerade verksamheter. När anslagen blir större påskyndas handläggningen av biståndsinsatser på bekostnad av god kvalitet.

Liberalerna anser att demokrati ska vara det övergripande målet för biståndet. Brist på demokrati råder även i länder som inte definieras som fattiga av OECD/DAC. Sverige har ett särskilt reformbistånd till Ryssland, som inte räknas som utvecklingsland. Detta ska värnas. Vi bör också, i särskild ordning, ge bistånd för demokrati i andra ofria länder, där regimen är välfinansierad till exempel med råvaruintäkter, men där invånarna lider av betydande ofrihet.

Två principer behöver utvecklas. Den ena handlar om hur stora avräkningar från biståndet som ska tillåtas. Den andra handlar om hur biståndsanslag kan förflyttas från ett år till ett annat, för att handläggningen ska vara god och biståndsmedlen ska användas på ett adekvat sätt. Liberalerna bör verka för att minst 0,7 procent av BNP skall vara undantaget från avräkningar för kostnader som inte är utvecklingsbistånd i egentlig mening. 0,7 ska vara en bottenplatta. Vad gäller oförutsedda överskott skall dessa fonderas för senare användning, i fonder för långsiktiga ändamål, till exempel forskning i att bekämpa sjukdomar som hindrar utveckling, såsom malaria och hiv, och annat som på lång sikt bidrar till världens välstånd.

8. Svenska myndigheter

Sida är den största biståndsmyndigheten. Myndigheten är i enlighet med svensk förvaltningstradition mycket fristående. Regeringen styr Sida genom strategier och regleringsbrev. Sida verkar dock inte som andra myndigheter då mycket av verksamheten finansieras genom stöd och inte genom upphandling. En svensk myndighet som exempelvis bygger vägar upphandlar företag som kan bygga vägen. En svensk myndighet som bygger sjukhus upphandlar sjukhusbygget. Hos Sida är det istället förvaltningen som bereder stödinsatser utan några krav på upphandling, transparens och konkurrens. Förhållningssättet bygger på en annan logik, som utgår från att det finns existerande arbete, som Sida väljer att stödja eller inte stödja. I andra länder fungerar biståndshandläggningen i större utsträckning som öppen tävlan. Den Europeiska kommissionen har två förfaranden, grants (anslag) och tenders (tjänsteupphandling). I båda fallen är förfarandet öppet, och den som uppfyller utlysningens grundkrav kan komma med ett anbud. Sedan följer en professionell och opartisk bedömningsprocess. Svenskt bistånd måste i större utsträckning underordna sig goda förvaltningsprinciper.

En stor del av det svenska biståndet, 1,6 miljarder kronor år 2015, verkställs genom strategin för bistånd genom svenska civilsamhällesorganisationer. Dessa betraktas som självständiga och väljer själva sina projekt och samarbetsländer. En generell insikt i biståndet är att det är större insatser som skapar resultat. Att Sida inte självt handlägger mindre projekt bottnar också i en insikt om att handläggningskostnaderna för mindre projekt inte minskar proportionerligt, och att det därför inte är effektivt. Konstigt nog låter man istället de svenska civilsamhällesorganisationerna handlägga avtal för mindre biståndsprojekt och man ger dem anslag för detta. Civilsamhällesbiståndet blir därför administrativt kostsamt, med handläggning i flera led, och regeringens möjlighet att styra biståndet mot önskade resultat minskar. Den är också konstitutionellt tveksamt om myndighetsutövning ska delegeras till fristående organisationer. Liberalerna verkar för en övergripande reform biståndet genom svenska civilsamhällesorganisationer.

Folke Bernadotteakademien (FBA) är en statlig myndighet med växande ansvarsområden, framför allt i förhållande till fred. FBA sköter bland annat rekryteringen av svenskar till internationella uppdrag, och vissa biståndsinsatser för fred. FBA:s handläggning av projektmedel är trots myndighetens begränsade storlek mer öppen och transparent än Sidas. Detta visar att institutionell pluralism faktiskt kan leda till viktiga innovationer.

9. Samstämmighet

Regeringen Persson antog 2002 en Politik för Global Utveckling (PGU), med stöd av hela riksdagen, inklusive Liberalerna. Essensen i PGU är att handels-, jordbruks-, miljö-, säkerhets-, migrations- och den ekonomiska politiken skall utformas på ett sätt som främjar global utveckling.

På jämställdhetsområdet och i miljöpolitiken är det rimligt att alla myndigheter och politikområden ska redovisa hur olika åtgärder påverkar jämställdhet respektive miljö. Global utveckling är dock lika brett som hela riksdagens och regeringens ansvars område. Det är inte möjligt att i alla myndighetsbeslut ta hänsyn till konsekvenser inom alla andra politikområden. Politiken för global utveckling har goda ambitioner men är dömd att vara verkningslös. Det åligger redan i dag en regering och myndigheter att göra en rimlig konsekvensanalys för alla beslut. Liberalerna kommer inte att ställa sig bakom en ny PGU.

10. Sammanfattning: Liberalernas nya biståndspolitik

Före alliansregeringen fanns det bara ett mål för biståndet: ”att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor”. Alliansregeringen gjorde ett betydande omtag för biståndspolitiken och slog fast att ”målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck”. Denna kurs bör även i fortsättningen vara liberalernas.

Sveriges bistånd bör organiseras för att uppnå målen, att bekämpa fattigdom och förtryck. Detta gör vi genom att hålla fast i vad som står i partiprogrammet: att demokrati ska vara det övergripande målet för utvecklingsbiståndet. Feminism ska vara en vägledande princip. Katastrofbistånd ska prioriteras. Allt bistånd ska vara resultatorienterat.

Därför bör liberalerna stå för följande:

1. Svenskt utvecklingsbistånd ska ha demokrati som övergripande mål.
2. Humanitära insatser ska prioriteras.
3. Biståndet ska vara uttalat feministiskt. Sexuella och reproduktiva rättigheter, särskilt preventivmedel och abort, ska vara en självklar del av humanitära insatser.
4. Agenda 2030 erbjuder en enskilt viktig möjlighet för svenskt bistånd, i förhållande till målet om kvinnors fulla delaktighet på alla områden (mål 5 i agenda 2030). Här bör Sverige ha som ambition att vara världsledande.
5. Humanitära insatser ska redovisas fördelat på män och kvinnor.
6. Flyktingläger ska tömmas och flyktingarna ska ges möjlighet att skapa sin egen framtid.
7. FN:s utvecklingsmål ska inte vara vägledande för svenskt bistånd. Svenskt bistånd ska vila på demokratisk grund och biståndet ska främja demokrati.
8. Sida ska reformeras till att vara en förvaltningsmyndighet med öppna och transparenta medelstilldelningsförfaranden.
9. Humanitärt bistånd och insatser för fred ska överföras till andra myndigheter än Sida.
10. Alla insatser ska grundas på principen att den kvinnliga situation ska beaktas och stärkas.
11. Fria val är den enda garanten för demokratin och en mänsklig rättighet (artikel 21) enligt FN:s universella förklaring. I svenskt demokratibistånd ska det vara centralt att garantera och bevara fria val och att kritiskt granska ofria val.
12. Rättsstaten är garanten för att medborgarna själva ska kunna kräva ansvar av staten. Det övergripande målet för utvecklingsbiståndsinsatserna ska vara att upprätta, utveckla och underhålla rättsstatens principer i mottagarländerna.
13. Liberalernas bistånd för mänskliga rättigheter fokuserar på civila och politiska rättigheter, till exempel organisationsfrihet, yttrandefrihet och rätten att delta i fria val. Det är de folkvalda regeringarnas uppgift att tillgodose de ekonomiska och sociala rättigheterna.
14. Biståndet genom svenska civilsamhällesorganisationer ska avskaffas. Civilsamhällesorganisationerna ska på lika villkor kunna söka anslag genom transparenta anslagsposter, i konkurrens. Stöd till civilsamhällesorganisationernas kampanjer i Sverige ska minskas och på sikt avvecklas.

15. Addis Ababa Agenda for Action om utvecklingsfinansiering, att länderna själva ska skapa förutsättningar för att finansiera utveckling, är den internationella överenskommelse som står bäst i samklang med liberal utvecklingspolitik, och den ska vara vägledande i liberalernas syn på svenskt bistånd.
16. Skatteflykt ska förhindras. Detta arbete ska som nu drivas företrädesvis inom OECD. Liberalerna tycker inte att frågan om skatteflykt ska delegeras till ett FN-organ.
17. FN:s utvecklingsagenda (Agenda 2030) är ett åtagande som Sverige ska leva upp till nationellt. Internationellt ska Sveriges utvecklingsbistånd vara bredare, och fokusera på demokrati och mänskliga rättigheter.
18. Sverige ska verka för att andra länder ska kunna uppnå sina åtaganden i Parisavtalet, genom samarbete gällande reformer, lagstiftning och teknik. Stöd till den gröna fonden ska avvecklas.
19. Sveriges utvecklingsbistånd ska i huvudsak koncentreras till länder där det finns ömsesidigt intresse för utveckling och samarbete. Det Östliga partnerskapet och Nordafrika ska prioriteras.
20. Antalet mottagarländer och verksamhetstyper ska minska.
21. Stöd till internationella organisationer ska ha högre krav på transparens, intern styrning och kontroll samt kostnadseffektivitet.
22. En-procentmålet ska stå fast, och minst 0,7 procent ska användas till bistånd. Avräkningar ska begränsas till 0,3 procent.
23. Sverige ska verka för en snävare definition av bistånd i OECD/DAC
24. Liberalerna kommer inte att ställa sig bakom en ny PGU. Liberalernas samlade politik är bra för global utveckling. Det finns inte förutsättningar för enighet om vad som är bra politik för global utveckling, därom tycker partierna olika.
25. Sverige ska ge bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter även i rika länder.
26. Sverige ska aktivt engagera sig för reformer av EU:s biståndspolitik, med Liberalernas ställningstaganden som riktning.
27. Utbildning är centralt för att uppnå demokrati och jämställdhet. Satsningar på breda utbildningsreformer och högre utbildning inom viktiga områden ska främjas.

5.4.1 GLOBAL UTVECKLING

Demokrati, jämställdhet, frihandel, anti-korruption, privat äganderätt, rättsstat, utbildning och marknadsekonomi är de viktigaste faktorerna till utveckling. Globaliseringen av världen har inneburit att andelen extremt fattiga har minskat dramatiskt. Samtidigt återstår många utmaningar.

Arbetet för varje människas rätt till goda livschanser stannar inte vid det egna landets gränser. Politisk ofrihet, förtryck av kvinnor, trakasserier av minoriteter, svält och undernäring, mödradödlighet, infektionssjukdomar, brist på skolgång och sjukvård bjuder varje liberal till handling.

Sverige bör samarbeta nära med andra länder, både globalt och med våra närmaste grannländer i Norden och Europa. De nordiska länderna kan, liksom vi har gjort tidigare med t.ex. passfrihet och gemensam arbetsmarknad, fortsätta att gå före och riva gränshinder snabbare än andra. Vi kan också verka tillsammans för gemensamma värderingar i Europa och globalt.

Demokrati ska vara det övergripande målet för utvecklingsbiståndet. Därför ska bistånd till demokratiserande krafter, institutionsbyggande, korruptionsbekämpning och rättsstatliga strukturer samt jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter prioriteras. Den rikare världen ska bidra med tekniskt och ekonomiskt klimatbistånd till de fattigaste länderna.

Ett värderingsstyrt, generöst och effektivt bistånd handlar om solidaritet och ansvarstagande för vår omvärld. Det svenska biståndet ska uppgå till en procent av bruttonationalinkomsten. Det långsiktiga målet ska vara att utvecklingen i världen leder till att biståndet inte längre behövs och därmed kan avvecklas.

5.4.2 SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIK

Grunden för Sveriges säkerhetspolitik ska vara samarbete med andra demokratier. Nato är den absolut viktigaste samarbetsorganisationen för säkerhet och ömsesidigt försvar i Europa, och är hörnstenen i det transatlantiska samarbetet mellan Europa och USA. Sverige ska söka medlemskap i Nato. Ett svenskt medlemskap i Nato är också nödvändigt för att fördjupa det nordiska samarbetet.

Europeiska unionen är det främsta forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s insatser i ett stort antal civila och militära fredsoperationer har bidragit till konfliktförebyggande och stabilitet världen över.

Sveriges nationella försvarsförmåga måste öka. Det svenska försvarets huvuduppgift, att försvara Sveriges territorium och dess befolkning, ska vara avgörande för hur försvaret utformas. Mot bakgrund av utvecklingen i vårt närområde behöver det svenska försvaret stärkas och försvarsanslaget på sikt öka till minst två procent av bruttonationalprodukten. Om det krävs för landets försvar ska en könsneutral värnplikt kunna tillämpas på nytt.

Det finns ett stort behov av internationella kris- och konflikthanteringsförmågor. Fler civila och militära fredsinsatser behövs. Kvinnors situation i krig och betydelse för fred ska synliggöras. Fler svenskar bör ställas till förfogande för internationella insatser i FN:s, EU:s eller Natos regi.

Många fria stater är beroende av odemokratiska regimer för sin energiförsörjning. Att bryta behovet av olja och gas är inte endast en miljöfråga utan i högsta grad en säkerhetspolitisk fråga. Den utveckling där odemokratiska eller rentav totalitära stater förvärvar strategiska tillgångar i demokratiska länder, till exempel hamnar, elnät eller liknande, måste ses i ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det finns en potentiell risk för att dessa kan komma att utnyttjas för politisk utpressning i framtiden.

Sverige ska inte exportera vapen till diktaturer. I företag som helt eller delvis ägs av den svenska staten ska det finnas kriterier gällande affärsrelationer med odemokratiska regimer.

5.4.3 STÄRK VÄRLDENS DEMOKRATIKRAFTER

En fortsatt demokratisering är den viktigaste faktorn för en långsiktigt fredlig utveckling. Demokrati är ingen lyx som bara passar länder som har nått en viss utvecklingsnivå. Varje människa har rätt att få leva i frihet. Demokratier har avgörande betydelse för att minska risken för konflikter inom och mellan länder. Demokratier startar inte krig mot andra demokratier.

Sverige ska vara en röst för global frihet och ge stöd åt de modiga människor som verkar för demokratisering av världens återstående diktaturer. Ingen enskild händelse skulle bidra lika mycket till ökad frihet som om Kina skulle demokratiseras.

Informationsutbyte och kontakter med omvärlden är avgörande för demokratikrafterna i världens ofria stater. Det fria informationsflödet ska försvaras. Sverige ska verka för att tillgång till hela internet erkänns som en del av de mänskliga rättigheterna.

EU:s granskingsavtal med unionens grannar söderut måste innehålla samma krav på demokrati och mänskliga rättigheter som avtalen med grannarna österut, och tydliga krav om respekt för kvinnors, barns och minoriteters rättigheter ska ställas.

Förenta nationerna (FN) har en särställning som den viktigaste globala aktören för fred och säkerhet, konfliktlösning och internationell samverkan. FN:s roll försvåras dock allvarligt av bristande effektivitet och motsättningar mellan demokratier och diktaturer. Världen behöver ett FN som är mer handlingskraftigt och mer trovärdigt.

Internationella brottmålsdomstolens roll för att lagföra brott mot mänskliga rättigheter ska stärkas. Det ska finnas ett demokratikrav för medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Sverige ska verka för att dödsstraffet avskaffas i världen.

www.liberalerna.se

info@liberalerna.se

[@liberalerna.se](#)

Presstjänsten: 070-854 90 20 (ej SMS)